

การสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย ในคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน

นาย วิชญ์จำเริญ มณีแสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IDENTITY FORMATION OF MALE NURSING STUDENTS
IN FACULTY OF NURSING , MISSION COLLEGE

Mr. Vitjamroen Maneesang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

490996

วิทยุจำเริญ มณีแสง : การสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย ในคณะพยาบาล
ศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน (IDENTITY FORMATION OF MALE NURSING STUDENTS
IN FACULTY OF NURSING, MISSION COLLEGE)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 252 หน้า.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษา
พยาบาลชาย คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน ก่อนที่จะเข้าศึกษา ระหว่างศึกษา และหลังสำเร็จ
การศึกษาเป็นพยาบาลชายแล้ว การวิจัยเรื่องนี้ใช้กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาลชาย 16 คน
ประกอบด้วยนักศึกษาพยาบาลหญิงชั้นปีที่ 4 จำนวน 3 คน และอาจารย์พยาบาลอีก 1 ท่าน โดยใช้
ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาในการรวบรวมข้อมูล คือ เทคนิคการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม
การสังเกตทั่วไป การสัมภาษณ์ประวัติชีวิต และใช้เทคนิคการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชายสามารถสรุปได้เป็น
3 ขั้นตอนต่อเนื่อง คือ ขั้นตอนที่1 การเริ่มต้นของกระบวนการก้าวเข้าสู่คณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเกิด
จากการได้เรียนรู้และได้รับชุดข้อมูลที่สร้างทัศนคติเชิงบวกต่ออาชีพพยาบาล จากการปฏิสัมพันธ์
ทางสังคมกับครอบครัวหรือญาติที่มีสมาชิกอยู่ในแวดวงทางการพยาบาล หรือจากกลุ่มบุคคล
แวดล้อมที่อยู่ในสายงานทางการพยาบาล ที่ชี้ให้เห็นข้อดีคือ การมีงานรองรับ มีรายได้สูง มีเกียรติ
และความมั่นคงทางอาชีพ ขั้นตอนที่2 คือกระบวนการเรียนรู้ ชัดเจน และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรม
ใหม่ เป็นการชัดเจนของตัวแทนหรือกลุ่มปฏิสัมพันธ์ในคณะพยาบาลศาสตร์ ที่มีบทบาทสำคัญ
มากในฐานะเป็นกลไกให้นักศึกษาพยาบาลชายสามารถเปลี่ยนบทบาทเดิมมารับบทบาทใหม่ สร้าง
การเรียนรู้ พัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และปรับวิถีชีวิตรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมให้เข้ากับบริบทแห่ง
การพยาบาล ซึ่งผลแห่งการปฏิสัมพันธ์เหล่านี้มีส่วนต่อการสร้างบทบาทและเตรียมความพร้อม
ก่อนเป็นพยาบาลอาชีพต่อไป และขั้นตอนที่3 คือกระบวนการยอมรับและการครองบทบาท
พยาบาลชาย ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่นักศึกษาพยาบาลชายสามารถมองตนเองว่าเป็นผู้มี “ตัวตน
แห่งการเป็นพยาบาล” มองว่าอาชีพพยาบาลไม่ใช่เป็นเพียงตำแหน่งที่ต้องเล่นไปตามบทบาท แต่
ความเป็นพยาบาลอาชีพซึมซับเข้าไปในระบบคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ผ่านประสบการณ์ต่างๆที่
ได้รับในการเป็นพยาบาลชาย จากการได้ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในสายงานทางการ
พยาบาล

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา มานุษยวิทยา

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4681162024 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEYWORD: IDENTITY / IDENTITY FORMATION / MALE NURSING STUDENTS

VITJAMROEN MANEESANG : IDENTITY FORMATION OF MALE NURSING STUDENTS IN FACULTY OF NURSING , MISSION COLLEGE.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PREECHA KUWINPANT. Ph.D., 252 pp.

This thesis aims to study the process of how identity formation was created before, during, and after male nursing students graduated from the nursing faculty. The population of the study consisted of 16 male nursing students, 3 fourth year female nursing students, and 1 faculty member. The researcher received the data from using participant observation, observation, life history interview, and structure interview techniques.

The research result showed that the male nursing students went through three stages in creating the process of identity formation—that is stage 1: the beginning of the motivation that encourages one to study nursing. In this stage it comprises of the positive attitudes toward nursing career through agency such as cousin’s opinion, society as a whole, and people who are in this industry. Stage 2: the learning, socialization, and adaptive stage where male nursing students have to adapt themselves to the new culture through agency namely, socialization representative and people in the nursing faculty. These latter agencies are very important to the identity formation process. This is because they help the male nursing students transform their identities into a full form of male nurses’ identity. Through this stage male nursing students will learn to incorporate new attitude, values, and lifestyle, including their behaviors to fit with the nursing career. The outcome of this will help them in preparing and adjusting themselves for future use in being nurses. The third stage is the stage of self acceptance and role transformation in being male nurses. In this stage the male nursing students will view themselves as a nurse. They will perceive that nursing career is not a role, but rather is in their thinking system, beliefs, values, and experiences they absorbed through interacting with others in the nursing industry.

Department Sociology and Anthropology

Field of study Anthropology

Academic year 2006

Student’s signature.....*Vitjamroen Maneesang*

Advisor’s signature.....*Preecha Kuwinpant*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุ้มินทร์ พันธุ์ อดีตหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งสละเวลาให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ท่านอาจารย์ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ผู้วิจัยเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฬณี เทียนไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่มีส่วนในการช่วยค้นหาหาข้อมูลจากวารสารต่างประเทศจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ทำได้ค่อนข้างยาก และขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์ อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ที่ช่วยรับเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถึงแม้ท่านอาจารย์จะมีภารกิจมากมายก็ตาม แต่ท่านก็ยังกรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่มีความสมบูรณ์ได้โดยปราศจากอาจารย์ทุกท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนักศึกษาพยาบาลชายทุกท่านที่สละเวลาส่วนตัวซึ่งมีอยู่เพียงเล็กน้อย ให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาประกอบในการทำวิจัยได้อย่างละเอียดครบถ้วน และให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ถ้าปราศจากความร่วมมือของนักศึกษาพยาบาลชายทุกท่านแล้ว ผู้วิจัยคงไม่สามารถทำให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัยทุก ๆ ท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีวันแห่งความสำเร็จ ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้จนทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ โดยเฉพาะ นายวัลลภ มณีแสง บิดาของผู้วิจัย และ อ.ดร. จูรีวรรณ มณีแสง มารดาของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งทั้งสองท่านคอยเป็นกำลังใจ และสนับสนุนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในทุกด้านมาโดยตลอด และขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตร่วมรุ่นปริญญาโท สาขามานุษยวิทยาทุกท่าน ซึ่งคอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำถามในการวิจัย.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
ขอบเขตในการวิจัย.....	5
ระเบียบวิธีวิจัย.....	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	6
เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล.....	6
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9

2 แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์.....	10
แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์.....	13
ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม.....	21
แนวคิดเรื่องการแบ่งงานระหว่างเพศ.....	23
งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	26
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	36

บทที่	หน้า
3	
การศึกษานักศึกษาพยาบาลชายในวิทยาลัยมิชชัน	
ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนพยาบาลโรงพยาบาลมิชชัน.....	37
ประวัติความเป็นมาของคณะพยาบาลศาสตร์.....	38
ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของคณะพยาบาลศาสตร์.....	39
การแบ่งกลุ่มกรณีศึกษา.....	42
การสัมภาษณ์ประวัติชีวิต	
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 1: อานัส.....	45
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 2: ชาญ.....	52
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 3: กำธร.....	61
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 4: ศิวัด.....	70
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 5: นที.....	77
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 6: กมล.....	84
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 7: ศิวะ.....	91
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 8: ทิน.....	98
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 9: วิน.....	106
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 10: สามารถ.....	114
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 11: สุมิตร.....	122
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 12: อลัน.....	132
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 13: สุรัช.....	143
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 14: พล.....	153
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 15: สมบูรณ์.....	162
นักศึกษาพยาบาลชายคนที่ 16: เกษม.....	172
การสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลหญิงและอาจารย์พยาบาล	
นักศึกษาพยาบาลหญิงคนที่ 1: เอมอร.....	183
นักศึกษาพยาบาลหญิงคนที่ 2: สุนทรี.....	184
นักศึกษาพยาบาลหญิงคนที่ 3: นัยนา.....	185
อาจารย์พยาบาล : พรรณวดี.....	186

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	190
5 สรุปผลและการอภิปรายผล.....	230
รายการอ้างอิง.....	248
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	252

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนอาจารย์จำนวนบุคลากรสายสนับสนุนและจำนวนนักศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2546-2549.....	41
2 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาลชายที่กำลังศึกษาอยู่.....	43
3 ข้อมูลการเข้าสู่คณะพยาบาลศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลชายที่กำลังศึกษาอยู่.....	43
4 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของอานัส.....	50
5 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของชาญ.....	59
6 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของกำทร.....	68
7 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของศิวิต.....	75
8 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของนที.....	82
9 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของกมล.....	90
10 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของศิวะ.....	97
11 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของทิน.....	104
12 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของวิน.....	112
13 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของสามารถ.....	121
14 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของสุมิตร.....	128
15 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลชายแล้ว.....	131
16 ข้อมูลการเข้าสู่แวดวงทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชาย ที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลชายแล้ว.....	131
17 ข้อมูลปัจจุบันของนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาแล้ว.....	132
18 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของอลัน.....	140
19 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของสุรัช.....	150
20 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของพล.....	159
21 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของสมบูรณ์.....	169
22 สรุปอัตลักษณ์แต่ละช่วงวัยของเกษม.....	179
23 อายุของนักศึกษาพยาบาลชาย.....	190
24 ระดับชั้นที่นักศึกษาพยาบาลชายกำลังศึกษา.....	191
25 การนับถือศาสนาของนักศึกษาพยาบาลชาย.....	191
26 ภูมิลำเนาของนักศึกษาพยาบาลชาย.....	192

ตาราง	หน้า
27	วุฒิการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลชายก่อนเข้าศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์.....192
28	อาชีพของนักศึกษาพยาบาลชายก่อนเข้าศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์.....193
29	อัตลักษณ์ก่อนเข้าสู่คณะพยาบาลศาสตร์.....198
30	อัตลักษณ์ในคณะพยาบาลศาสตร์.....211
31	อัตลักษณ์หลังสำเร็จการศึกษาหรือการเป็นพยาบาลชาย.....224
32	การยอมรับในอัตลักษณ์ที่สังคมคาดหวังต่อพยาบาลชายจากนักศึกษาพยาบาลชาย ที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลชายแล้ว.....226
33	ลักษณะเฉพาะของเพศชายที่เป็นข้อดีเมื่อเทียบกับเพศหญิง.....246
34	ลักษณะเฉพาะของเพศหญิงที่เป็นข้อดีเมื่อเทียบกับเพศชาย.....246